

передбачає: застосування найрізноманітніших видів діяльності, кожен студент обирає свою проблему (тему або вид роботи), викладач демонструє логіку входження в предмет і прагне індивідуальних результатів, забезпечує кожному студентові визначення власних досягнень із певного предмета, стежить за розвитком стосунків між студентами, вчиться разом зі студентами. Натомість за традиційною системою викладач застосовує одну форму або вид роботи, намагається, щоб усі студенти навчалися за визначеним планом, демонструє знання і допомагає студентам досягти певного результату, який оцінює за власними критеріями.

Таким чином, за особистісно орієнтованою технологією навчання викладач та студент – суб'єкти навчання, яке трансформується у процес (а не об'єкт) діяльності з опорою на принципи співробітництва, з орієнтацією на внутрішню мотивацію, з акцентом на пошуку (а не відтворенні) знань, виробленні власних компетентностей, з індивідуальною орієнтацією на кожного студента як окрему особистість, з оцінюванням, яке має узагальнюючий (а не формальний) характер і ґрунтується на врахуванні зусиль, успіху і прогресу студентів, стимулюючи до саморозвитку і самоосвіти.

Список використаних джерел

1. Пентилюк М. І. Компетентнісний підхід до формування мовної особистості в євроінтеграційному контексті / Марія Пентилюк // Українська мова і література в школі. – 2010. – № 2. – С. 2–5.
2. Пехота О. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя: монографія / О. М. Пехота, А. М. Старєва. – Миколаїв: ІЛІОН, 2005. – 272 с.
3. Пехота О. М. Особистісно орієнтована освіта і технології / О. М. Пехота. // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія / за ред. І. А. Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – С. 274–298.
4. Подмазін С. І. Особистісно орієнтована освіта (соціально-філософський аналіз): автореф. дис. д-р філософ. наук: 09.00.03. / Сергій Іванович Подмазін. – Дніпропетровськ. – 2006. – 44 с.
5. Кучеренко Ірина. Особистісно орієнтована технологія навчання — пріоритетна концепція мовної освіти / Ірина Кучеренко // Українська мова і література в школі. – 2017. – № 2. – С. 8–14.
6. Кучерук Оксана. Принципи розвивального навчання і методи реалізації їх у шкільному курсі української мови / Оксана Кучерук // Українська мова і література в школі. – 2017. – № 1. – С. 8–13.

УДК 373.21:376.36-053.4

КАС'ЯНЕНКО О. М.
Мукачівський державний університет, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СЛОВНИКА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Однією з особливостей словника дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення є розбіжність в обсязі пасивного та активного словника.

Обсяг пасивного словника таких дошкільників близький до норми, діти розуміють значення багатьох слів, однак вживання слів в експресивній мові та

актуалізація словника викликають значні ускладнення. Характерними ознаками недорозвитку пасивного словника у дітей із загальним недорозвитком мовлення є недостатня сформованість:

- розвитку уявлень про навколишню дійсність;
- несформованість вищих психічних функцій, що не дає можливості дитині засвоїти численні поняття, назви предметів, процесів та явищ[1].

У дошкільників із загальним недорозвитком мовлення обмеженість обсягу активного словника впливає, перш за все на предикативний словник.

Бідність активного словника проявляється, наприклад, у тому, що дошкільники з загальним недорозвитком мовлення не знають багатьох видових понять.

Діти дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення відчують труднощі у використанні більшості прикметників, що вживаються в мовленні їхніми однолітками (широкий, солодкий, високий, твердий, квадратний та ін.), слова розуміються і вживаються неточно, значення їх необґрунтовано розширюється або, навпаки, воно розуміється занадто вузько.

У дієсловному словнику таких дітей переважають слова, що позначають дії, які дитина щодня виконує або спостерігає (гратися, дивитися, мити, одягатися, йти, бігти та ін.).

Окрім цього, мовні порушення проявляються не лише в незнанні багатьох слів, а і в тому, що діти не можуть віднайти необхідне для конкретних умов слово, тобто ускладнений пошук вже відомого їм слова[1].

Характерною ознакою словника дітей із загальним недорозвитком мовлення є неточність вживання слів, яка виражається у вербальних парафазіях. Розуміння й використання слова в мовленні дітьми із загальним недорозвитком мовлення носить ще ситуативний характер [1].

Встановлення необхідних зв'язків між звуковим, зоровим сприйняттям та понятійним, контекстуальним змістом слова ускладнене. У мові це проявляється великою кількістю стійких помилок, пов'язаних з невинуватим розширенням або звуженням значень слів, змішанням слів за зоровою подібністю. Це пов'язано в першу чергу з бідністю слухових, зорових уявлень дитини, неповноцінністю взаємодії зорового, слухового і рухового аналізаторів[2].

Окрім цього, як підкреслюють багато науковців, характерною ознакою для цієї групи дітей є значні індивідуальні відмінності, які багато в чому обумовлені різним патогенезом (моторна, сенсорна алалія, стерта форма дизартрії, дизартрія, затримка мовного розвитку й ін.), які як наслідок, так чи інакше впливають на розвиток словника дітей [2].

Аналіз літературних джерел і практики виховання та навчання дошкільників із мовленнєвими розладами свідчить про порушення у дітей із загальним недорозвитком мовлення зорового і фонематичного сприймання, слухової та зорової уваги, вербальної пам'яті, словесно-логічного й абстрактного мислення, емоційно-вольової сфери, що в цілому негативно впливає на їхній загальний та мовленнєвий розвиток.

Основними симптомами дизонтогенезу при загальному недорозвитку мовлення є стійка та тривала відсутність у дитини мовленнєвого наслідування, відтворення

переважно відкритих складів, елізії звуків і складів у словах. Діти не використовують наявний у них запас лінгвістичних одиниць, не вміють оперувати ними, що свідчить про несформованість мовних засобів, неможливість спонтанно здійснювати вибір мовних знаків та використовувати їх у мовленнєвій діяльності.

Окрім цього, у переважної більшості дітей із загальним недорозвитком мовлення дефекти мовлення супроводжуються різноманітними порушеннями моторики. Типовою є недостатність самоконтролю під час виконання завдань. Залежно від переважання процесів збудження чи гальмування в корі головного мозку рухи можуть бути різкими, хаотичними чи, навпаки, скутими, уповільненими.

Враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що лексична система дітей із загальним недорозвитком мовлення має свої особливості:

- недостатній обсяг словника (номінативний словник переважає над предикативним);
- труднощі в розумінні й вживанні слів з лексико-граматичною подібністю;
- труднощі засвоєння антонімії й синонімії;
- обмеженість і одноманітність у вживанні прикметників, тому що їхнє значення може бути розкрито тільки в контексті.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навч.-метод. посібник./А. М. Богуш, Н. І. Луцан – К.: Видавничий дім «Слово», 2008.– 256 с.
2. Рібцун Ю. В. Формування усного мовлення у дітей молодшого дошкільного віку із загальним мовленнєвим недорозвитком: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 : у 2 т. /Рібцун Юлія Валентинівна. – К., 2010. – Т. 1. – 214 с. – Т. 2. – 207 с.

UDC: 37.014.25:378.4 (439.23)

KATALIN PALLAY
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
University of Debrecen

THE ROLE OF THE INTERNATIONAL PREPARATORY INSTITUTE IN THE ACADEMIC MOBILITY OF TRANSCARPATHIAN STUDENTS

Student mobility means in-country and cross-border migration. Student mobility of cross-border Hungarian students differs from the European pattern since borders separating countries of Carpathian basin do not close national identities [1,p. 360-384].

International Preparatory Institute (IPI) of Balassi Institute as a particular target for student mobility of foreign Hungarians offers attractive opportunities. The IPI occupies a specific place among the Hungarian educational institutions.[2,p. 81-87].

The institution is not entirely higher education institution, but it is considered to be part of the higher education [3,p. 30-50]. This lecture aims to introduce the student mobility in the light of Transcarpathian graduates of the IPI and to examine the institution-selection motivations of the Transcarpathian students and the factors influencing their carriers, i. e., characteristics based on the difference between the Hungarian and Ukrainian educational system[4,p. 10-30]. The latter part will be confirmed by a qualitative, empirical research with the assistance of a focus-group interview.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>